

Kulturhistorisk rapport
Arkæologisk undersøgelse
af
Vindinge Østergård Syd Etape III, Vindinge
sogn

J.nr. ROM 2908

Stednr. 02.05.12-33

Vindinge Østergård Syd Etp. III

Bebyggelse, grøfter, hegn

Yngre romersk jernalder, middelalder

Matr.nr. 26ap og 30d Vindinge By, Vindinge

Vindinge sogn

Tune herred

Tidl. Københavns amt

© ROMU

ROMU Roskilde
Frederikssund
Lejre

Gunvor Christiansen

Indholdsfortegnelse

Resume'	2
Indledning	2
Resultat	3
Konklusion og videre behandling	5
Litteraturliste	8
Tidstavle	

Forsidefoto: Arbejdsfoto, muldafrømning.

Resumé

Foranlediget af råstofindvinding blev der foretaget en arkæologisk udgravning af et 5.038 m² stort område, øst for Vindinge by. Herved fandtes spor efter en bebyggelse bestående af fire, treskibede langhuse, grøftsystemer og hegnrester. Bebyggelsen er dateres til 3. - 5. århundrede e.v.t. ud fra typologi og ¹⁴C dateringer. Hustomterne kan tolkes som tilhørende samme landsby. De fire langhuse tolkes som hovedhuse, hvor af et af disse havde et tilhørende, overdækket hegn, der afgrænsede gårdsenheden mod øst.

Der blev tillige afdækket tre parallelle grøfter, der tolkes som rester fra et middelalderligt marksystem af smalle agre.

Indledning

Foranlediget af råstofudvinding blev et 24.000 m² stort markareal øst for Vindinge by arkæologisk forundersøgt i september 2016, fig.1.

Fig. 1. Udgravningens placering (rød stjerne) markeret på Ortofoto. © Kort- & Matrikelstyrelsen.

Der blev konstateret kulturhistoriske spor i form af mindst to hustomter og flere grøftsystemer, samt en mulig grav. De arkæologiske levn ansås for at være en fortsættelse af den bebyggelse, der blev udgravet over sommeren 2016. Her ud over er hele Vindingegegnen kendt for betydelige fund fra især jernalder og vikingetid. Roskilde museum ønskede derfor at gennemføre en arkæologisk udgravning på en del af området, i håb om at kunne klarlægge tilknytningen til de øvrige lokaliteter i og omkring Vindinge. Et areal på 7.000 m² blev udpeget som interesseområde (se fig.2).

Fig. 2. Det arkæologiske interesseområde indrammet med blå.

Undersøgelsen fandt sted i dagene 14. november - 16. december 2016. Området henlå med åbne søgegrøfter og stubmark. Vejret var særdeles præget af årstiden. Flere gange var feltet dækket af op til 10 cm sne med de øverste cm af fladen frosset, for derefter at tø. Forholdene var absolut ikke ideelle for en arkæologisk undersøgelse.

Resultat

Der blev i alt udgravet 5.038 m². Der blev ved udgravningen registreret spor fra 130 anlæg, der fordeler sig således: 114 stolpehuller, 7 grøftforløb, 8 gruber og 1 recent anlæg. Af de 114 stolpehuller, kunne de 48 erkendes at indgå i konstruktioner som enten, tagbærende stolper, hegnstolper, væg- eller indgangsstolper. Der fandtes i alt 4 treskibede langhuse, hvor af det ene ikke var bygget færdigt, samt et overdækket hegnforløb og tre større grøftsystemer.

Alle langhusene er typologisk dateret til yngre romersk jernalder (160-400) e. v. t. ¹⁴C dateringerne har hovedvægten indenfor 200-400 e. v. t. Hustomterne ligner hinanden, med samme orientering, øst – vest, og samme dimensioner, dog med vekslende længde, mellem 15-24 meter. Der var bevaret fire sæt tagbærende stolpespor. Bredden kunne ikke fastslås, da der ikke var vægstolper bevaret.

Husene har sandsynligvis været beboet samtidig, og dermed repræsenteret tre gårdsenheder i en landsby. En alternativ tolkning er, at de har afløst hinanden, som en enkeltgård i flere faser. Hustomterne ligger parallelt, og med 26-28 meters afstand. På

lignende lokaliteter er der ikke så mange meter mellem bygningerne indenfor samme gårdsenhed (Ethelberg 2003:262ff). Afstanden taler for, at det er tre separate gårde. Hus 5 er tolket som et hus under konstruktion.

Det nord - sydvendte hegnsforløb, er desværre ikke velbevaret nok til, at kunne knyttes sikkert til et af husene, og dermed sandsynliggøre en gårdsenheds omfang. Mod nord tyder den større afstand mellem stolpesporene på, at der har været en åbning i hegnet. Hele forløbet kan formentlig knyttes sammen med hus 1 eller 3 og har dannet den østlige grænse for gårdsenheden. Ud fra placeringen, er det dog mest oplagt at hegnet hører sammen med hus 1 eller 3.

De smalle grøfter hører til en yngre bebyggelse fra middelalderen, der formentlig skal søges længere mod vest, ved det eksisterende Vindinge. De er tolket som grøfter langs smalle agerstrimler. I flere tilfælde blev grøfterne flyttet nogle meter, men med samme orientering.

Fig. 3. Udgravningsfeltet med huse, hegn og grøfter indtegnet.

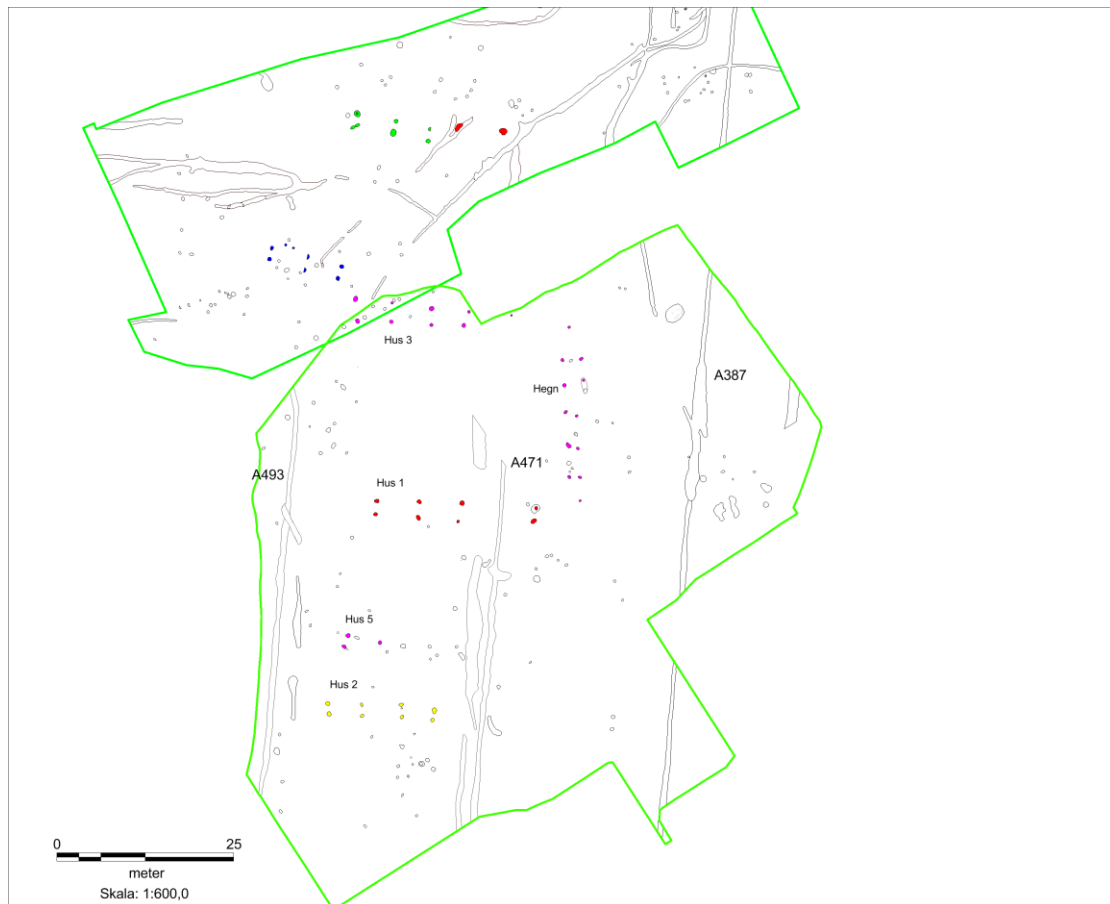

Fig. 4 Grøfterne A493, A471 og A 387, udsnit af etape 2 og hele etape 3.

Konklusion og videre behandling

Der er efterhånden foretaget en mængde udgravninger ved Vindinge, der har givet ny viden om bosættelser i området længe før kirken blev opført og det middelalderlige Vindinge opstod. Især NV for Vindinge er der ved Stålmosevej udgravet både gravplads fra blandt andet yngre romersk jernalder (SB020512-4) og bebyggelse fra yngre romersk jernalder (SB021512-31). Ved udgravningen nord for Østre Vindingevej, foretaget i 2008 fandtes ligeledes spredt bebyggelse fra samme periode med en kortvarig bebyggelsesperiode (SB021512-21).

Efter endt udgravning af etape 2 og 3 ses der nu et mere sammenhængende billede af hvordan området var bebygget i yngre romersk jernalder og til dels i ældre germansk jernalder. Siden afslutningen af beretningen for etape 2, er der kommet resultater for ¹⁴C analyser, og tolkningerne kan derfor nuanceres yderligere, fig. 5.

Fig. 5. Etape 2 og 3 med huse, hegn og grøfter markeret. Grå huse og grønne grøfter er fra yngre romersk jernalder. Gule huse er fra ældre germansk jernalder, og de gule grøfter er fra middelalderen.

Ovenstående figur viser hvordan hovedparten af de udgravede huse og hegn dateres til yngre romersk jernalder. På figuren er grundplanen markeret med grå og indbefatter 8 hustomter og to hegnforløb. De grønfarvede grøftforløb er i flere tilfælde ^{14}C dateret til samme periode og på nær et enkelt hus fra etape 2, ligger alle udenfor grøfterne. Det må betyde, at de ikke markerer den enkelte gårds udstrækning, men formentlig har indrammet marker eller områder til græsning. Grøfterne kan samtidig have fungeret som drængrøfter.

Husenes tæthed og dateringer gør, at de kan opfattes som en landsby.

Der er hermed fundet endnu en bebyggelse fra yngre romersk jernalder og sammenholdt med tidligere udgravninger, kan det nu fastslås at området omkring det nuværende Vindinge var beboet i større stil i yngre romersk jernalder. Den udgravede gravplads ved Stålmosevej, har formentlig tjent som gravplads for beboerne fra bebyggelserne.

Udgravningen har vist at hustypologien holder stik, og samtidig er det ved denne udgravning muligt at knytte nogle af grøftforløbene og husene sammen.

I ældre germansk jernalder skrumper bebyggelsen tilsyneladende betydeligt, og indbefatter nu kun to hustomter, fig. 5. Landsbyen er opløst, og blevet til enkeltgårde.

Det sidste element som udgravningen afdækkede, er de rette grøftforløb fra middelalderens marksystemer, der ses markeret med gult på fig. 5. Tilhørende gårde kendes endnu ikke.

Ved etape 2 blev der foretaget ^{14}C dateringer på materiale fra nogle af grøftforløbene, og disse stemte overens med hovedparten af hustomterne. Det var dog langt fra alle grøfter der blev dateret af naturvidenskabelig vej. I fremtiden vil det være en oplagt mulighed at prioritere at få grøfter dateret frem for huse, som der nu findes en god typologi for. Det vil også være oplagt at få foretaget makrofossilanalyser, og derved få belyst hvilke afgrøder der er dyrket.

I skrivende stund er endnu en gravplads fra romersk jernalder ved at blive udgravet ved Vindinge. Fund af bebyggelse og grave fra perioden er efterhånden så massive, at der i fremtiden kan forsøges at anslå indbyggerantallet i området.

Gunvor Christiansen

Arkæolog

ROMU 12. juni 2018

Litteratur

Christensen, T. 1983: *Vindinge – en oversigt over de nyeste udgravninger*. ROMU. Årsskrift fra Roskilde Museum 1982. S. 11-26.

Christiansen, G. 2018: *Beretning for arkæologisk undersøgelse af Vindinge Østergård, Syd E. 2*. ROM 2908. Stednr. 02.05.12. Vindinge by. Vindinge sogn. Tune herred Københavns amt.

Ethelberg, P. et al. 2003. *Det Sønderjyske landbrugs Historie. Jernalder, vikingetid og middelalder*. Skrifter udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland Nr. 82. Haderslev.

Vestergaard, A. 2013: *Beretning for arkæologisk undersøgelse af ROM 555 Stålmosegård – etape I*. Vindinge sogn, Tune herred Københavns amt.

Vestergaard, A. K. 2016: *Beretning for arkæologisk forundersøgelse af Vindinge Østergård Syd II, Vindinge*. ROM 2908. Stednr. 02.05.12. Vindinge By, Vindinge Sogn, Tune Herred. Københavns amt.
Sted nr. 02.05.12- 31.

Aarsleff, E. & Appel, L. 2011 *From the Pre-Roman to the Early Germanic Iron Age. I The Iron Age on Zealand. Status and Perspectives*. Red. Boye, L. The Royal Society og Northern Antiquaries. København. 2011. S. 51-62.

År	Periode	
1500	Nyere tid	Nyere tid
1050	Middelalder	Middelalder
900	Vikingetid	Yngre jernalder
775/800	yngre ældre	
530	Germansk jernalder	Ældre jernalder
375	yngre ældre	
160	Romersk jernalder	
Kr.f.	yngre ældre	
500	Førromersk jernalder	Bronzealder
1000	Yngre bronzealder	
	VI V IV	
	Ældre bronzealder	
	III II I	
1700	Senneolitikum	
2400	Stridsøksekultur/ Enkeltgravskultur/	Yngre stenalder
2800	Mellemneolitikum B	
	Tragtbægerkultur/	
	Mellemneolitikum A	
3200	Tragtbægerkultur/	
3900	Tidlig neolitikum	Ældre stenalder
5400	Ertebøllekultur	
6800	Kongemosekultur	
9000	Maglemosekultur	
10.000	Ahrensburgkultur	
11.500	Brommekultur	
12.000	Federmesserkultur	
	Hamburgkultur	

